

DIRECTORIUM Politicum STUDII LINGUARUM.

In quo suinmatim exponitur, Quænam sit
vera & universalis Methodus docendi, addiscendivè I-
diomata quælibet, seu Antiqua, seu Hodierna: Qui-
busvè artibus aſteſqui poſſint politici Rectores Imperio-
riū & Rerump. ut in posterum tempus unicuique libe-
rum eſſe queat in ſua civitate vel patriâ, vacare fœliciter
& jucundè ſimul ſtudio cujuſlibet linguaꝝ, illiusque ſibi
comparare firmiſſimum habitum, intrâ breve ſpacium
temporis, ſine gravibus illis moleſtiis, quibus affliguntur
ubivis gentium linguarum ſtudioſi, per coſmunes ſcho-
larum trivialium methodos.

Authore H. P. d. I. R.
Petitius

Quò propiùs naturam Ars ſequitur, eò melior illa eſt.

Maximarum quidoque rerum parva ſunt initia.

*Ex ore iſiutum & lactantium adhuc puerulorum, iuſſisti
potentiam prodire, ut notum eſſet toti oibi, quām admirabile
ſit nomen tuum, o Domine, Deus noster, Psal. 8. v. 2.*

*LONDINI, Apud T. R. anno ab incarnato Christo
ſicut vulgo numeratur, 1660.*

S. C. 1611

基督教徒之書
基督教徒之書

Christianis OMNIBUS POLITICIS.

Regnum, Rerum publica-
rum, Principatuū, Doma-
niorum, Statuum, Sena-
tuū (Cujuslibet Ordinis)

Rectoribus Serenissimis, Præsidibus
Summis, Administratoribus Consul-
issimis, Senatoribus Prudentissimis,
Juris dispensatoribus venerandis,
Legum custodibus publicis, Populo-
rum ducibus canticis, Provinciarum
magistratibus sacris, Boni publici

in-

inspectoribus perpetnis, Litterarum
fautoribus excelsis, scholarum fun-
datoribus munificis, studiorum adju-
toribus piis, fœlicitatis humanæ sol-
licitatoribus assiduis, fortunæ deni-
que omnis publicæ arbitris adoran-
dis, ad clavum Reipublicæ Chri-
stianæ sedentibus augustè.

Salutem, Pacem, Gloriam &
fœlicitatem omnem in Domino Vorvet,
Optat, Precatur, qui vestiarum Ma-
jestatum, Celcitudinum, Beatitudinum,
Excellentiarum, Amplitudinum, hu-
millimus est venerator, publicæ hujus
admonitionis, quam ad vos omnes, &
singulos cum omni reverentia dirigit,
conditor

Henricus Petitius Gallo-Celta.

Præfatio.

Rem aggressurus tui terrarum
orbi utilem, Ecclesiæ Chri-
stianæ multis modis proficu-
am, Reipublicæ cuiuslibet il-
lam admittenti honorificam,
omnibus familiis universi acceptam, &
desideriis cuiuslibet viri cordati accom-
modatam, Explanationem nempè novæ
methodi mundo adhuc incognitæ, cuius
ope studium linguarum hactenùs tam in-
tricatum, tam difficile, tam arduum, tam
B longum,

longum; redditur unicuique facile, jucundum, liberum & compendiosum, sine distinctione sexus vel aetatis, & nihilominus ad ultimum gloriæ suæ complementum evehitur fœliciter, Oratorio non indigeo proœmio, ut consilium hoc è meum lectori benevolo approbem: siquidem illum oporteat esse prorsus alicum à rerum humanarum cognitione, vel bonarum literarum hostem juratum atque publicum, vel iisdem saltē absolute vacuum, quem nobilis hujuscè mei incepti urgens necessitas non movebit, aut quem tām fruclusi finis desiderium non tanget: ubi in primis animadverterit me arte non minùs industriâ & methodicâ, quām novâ & naturali, non minùs politicâ & prudenti, quam eruditâ & simplici, ea omnia quæ aggredior demonstrâsse ad digitum, ut eorum executio jam restet facilis, cuilibet sapienti politico magistratui ad clavum re ip. sedenti: Itaque nè sim frustrâ prolixus in hiscè initiis, sic paucis totam meam mentem clariùs explicabo.

Consilium mihi est in hoc opusculo (si-
uti

cuti jàm significabam) exponere distinctè
Quænam sit vera & universalis methodus docendi, addiscendivè idioma aliquod, seu illud sit vernaculum societati alicui publicæ, seu illud sit antiquatum & extrà usum communem & familiarem hominum posatum: itèm quibus artibus uti deceat politicum Rectorem cujuslibet reipublicæ, ut in ea liberum fiat illicò cui-libet, sine distinctione sexus vel ætatis, gradus vel fortunæ, vacare fœliciter & jucundè studio linguarum seu veterum seu novarum, earumque firmissimum habitum intrà breve tempus sibi comparare, sine gravibus illis molestiis quibus ubi vis gentium subjiciuntur homines, per communes vias scholarum trivialium & peregrina-tionum, nobilioribus geniis familiarium. Quod nobile consilium, involvit etiàm necessariò (etsi non directè sed per accidens tantum) universalem Reformationem totius studii linguarum & scientiarum, adeoque nitidam correctionem methodorum omnium vulgo receptarum & in scholis seu publicis seu privatis intro-

ductarum & observatarum, tūm in traditione linguarum, cūm in traditione scientiarum vel artium liberalium: Institutum consequenter dubio procul magnum, & quod scholarcharum auribus non modo dignissimum est, sed quod etiā prudenterissimorum politicorum & principum, ad quos hæc inmediatè diriguntur, facile meretur attentionem.

Media quod attinet per quæ tam nobilis finem assequi contendō, nec sunt numero multa, nec naturā suā difficultia; illa enim Duo sunt duntaxat (reliqua siquidem omnia futura sunt instar sequelæ horum duorum) quæ insuper talia in se sunt, ut nulli reipublicæ non sit liberum illis uti facilè, quò finis à me designati, fiant in ea participes magistratus & subditi.

Eorum primū est in quaque republ. Creatio societatum quarumdam Cœnobiotopoliticarum, quibus idiomata illa familiaria & vernacula sint, quorum causā illæ erigentur quibusvè hæc erit communis lex imposita ut remaneant totaliter separatae à reliquis omnibus societatibus

feu

seu publicis seu privatis, cum quibus commercia nulla colent, nisi tanquam exteri, propter idiomatis differentiam, cuius occasione etiam illæ vocabuntur Societates Glotticæ.

Secundum est Erectio scholæ methodicæ in quaq; tali societate glottica, ad plenam, prudentemq; traditionem eorum omnium, quæ videbuntur facere ad perfectiorem intelligentiam idiomatis vernaculi societatis cuiusque, quibus superad- dentur scholæ methodicæ liberales & mechanicæ pro prudentia Rectorum Re-publicæ.

Primum itaque medium necessarium ad bene docendas vel addiscendas lin-guas, est Creatio societatis alicujus Cœ-nobiopoliticæ, cui idioma illud sit familiare & vernaculum, cuius occasione tale cœnobium conditum fuerit. Quia hoc pacto linguæ illius studiosi, cu-juslibet ætatis, sexûs, & conditionis imaginari queant, conferentes se ad talia cœnobia, in eisq; ad tempus aliquod de-gentes, nullo negotio compotes sient vo-

torum suorum, solâ nempè familiaritate & frequentatione cœnobitarum, ut videre est in illis qui è longinquis regionibus ad nos veniunt, idiomatis nostri discendi causâ; illi enim postquam aliquam moram traxerunt in patria nostra, egregium habitum linguae nobis vernacularē contrahunt, etiām sine ullis artis grammaticæ præceptis, continuâ nempè adjuti frequentatione popularium nostrorum, cum quibus perpetua miscent sermonis commercia: tanta est potentia usūs familiaris linguae alicujus ad habitum illius contrahendum! eo quod defectu hujusce præstantissimi medii, necesse est quoslibet linguarum studiosos plurimū allaborare, ut tamen parūm proficiant, diū anhelare, ut tamen non nisi tardè, imperfecteque valde fines à se intentos assequantur, multis insuper laboriosissimisq; artibus sœpè uti, ut tamen parūm sciliciter desideriis suis satisfaciant, magnam denique opum vim profundere, ut non nisi tenuem ac fermè sterilem exinde messe in colligant.

Sc-

Secundum medium addiscendarum fœliciter linguarum, quod isti priuno superaddidi, fuit Erectio scholæ methodicæ glotticæ, in quaue societatum designatarum, ad plenam traditionem eorum omnium, quæ concurrunt ad rectè consequendam intelligentiam idiomatis vernaculi cuiusq; societatis. Quia sine artis præceptis semper claudicat linguarum (ut & rerum omnium aliarum) studium, quod contrà, si adjuvetur prudentis methodi cautionibus, facilè deducetur ad ultimum perfectionis suæ complementum, ut patet exemplis illorum qui apud nos vernaculam nostram solo usu addiscunt, præteritis artis regulis: isti enīm quamvis aliquandò videantur optimum illius habitum comparasse, de facto tamèn, nec ad aulas principum, nec ad cathedras Ecclesiarum, nec ad rostra fori, nec ad societatem eorum, quorum magis castigatus est sermo, unquam benè compositi dicentur à linguae peritis, donec artem & studium usui familiari superaddiderint. Sed qui contrà inter ipsos arte cautâ

cautâ conati sunt emendare prudenter
usûs communis vitia, & linguae alicujus
habitum sibi comparaverunt; per melio-
res Grammaticæ methodicæ regulas quas
frequens conversatio virorum magis poli-
ticorum sæpius confitavit, quotidiana
lectio authorum melioris notæ explicavit,
& laboriosa imitatio eorum, qui benè di-
cendi laudem merentur, memoriae stu-
dentium tenaciter infixit, illi ad omnes
loquendi occasiones datas, tûm publicas,
tûm privatas accincti sunt fœliciter,
illi linguam istam verè possidere cen-
fendi sunt, cujus studio sese ipsis viis ad-
dixerunt.

Cùm itaque horum mediorum altero
præterito, tale studium nunquam possit
procedere fœliciter, illis contra conjunctis
prudenter, non sit possibile aberrare à
scopo intento, cautè fecisse omnino cen-
fendus sum, qui illa noluerim separari,
& sufficientem insuper fecisse enumeratio-
nem mediorum requisitorum, dici possum,
cùm ex hiscè duobus solis pronunciavi
pendere totam cognitionem lingue cujus-
libet.

Cæ-

Cæterūm Linguae omnes sunt duorum generū: Aliæ enim evanuerunt, nec amplius sunt vernaculæ ullibi locorum, sed vel absolute perierunt, vel sic sunt cum aliis linguis confusæ, ut non amplius agnoscantur pro peculiaribus idiomatibus populi alicujus, vel tandem non amplius supersunt nisi in æternis illis monumentis sapientiæ veterum (libros intelligo) quorum tutela bibliothecis commendata fuit. Aliæ contrà, isto gaudent privilegio, ut sint hodiè vernaculæ populis quibusdam, à quibus ideo patriæ vocitari solent. Prioræ istæ vocantur vulgo linguae mortuæ: Postiores verò linguae viventes, cum distinguuntur ab invicem.

Ultrarumque maxima habenda est ratio in republica qualibet, gravibus, maximisq; de causis, quod mihi occasionem dedit sedulò exponendi in hoc libello, genuinam methodum docendi, addiscendivè utrumq; hoc genus linguarum: Quamvis enim nihil minus cogitem quām Eretionem multiplicem scholarum, in quibus doceantur omnes omnino linguae homi-

minum, seu viventes seu mortuæ (quia
velle omnia præterita & obsoleta idioma-
ta recolere, curiositas esset stultitiae prox-
ima, & scholas meditari in quaq; republ.
omnium linguarum hodiè viventium, vani-
tas esset in viro sapiente non condonabi-
lis) nihilominus tamèn illa mihi est obser-
vanda methodus, quæ adaptari possit om-
nibus omnino linguis seu viventibus seu
mortuis, quas publicus magistratus cupiet
pro sua prudentia doceri publicè in sua
republica. Notandum tamèn politicos
rectores Rerump. Christianarum debere
in primis esse sollicitos de revocatione
trium illarum nobilium, maximèq; ne-
cessariarum linguarum veterum, quarum
viri literati omnes unanimi consensu tan-
tam hæc rationem ubiq; locorum. He-
brææ nempe Græcæ & Latinæ, in qua-
rum studio tam graviter defatigari solent
omnes bonæ literaturæ amatores. Ad
viventes quod attinet, hæc duntaxat esse
debet sollicitudo politici magistratus, ut
tot numero coenobia glottica erigi curet
in ambitu sui imperii, quot sunt varia ge-
nera

nera linguarum viventium maximè utili-
um suis subditis, ut in posterum, sine
consuetis transmigrationibus, vacare quis-
que possit in sua propria republica, tali
generi studiorum. In utrumque hanc fi-
nem igitur delineabo typos aliquos gene-
rales societatum glotticarum utriusque
speciei, ut exinde pateat omnibus quam
immine aberratum fuerit huc usque à
viris politicis & litteratis simul, in consti-
tuenda vera ratione studiorum istorum
puerilium, quæ circa linguas duntaxat
occupantur. Et insuper ut pateat di-
stinctè quomodo totum hoccè meum con-
silium nihil in se habet quod sit difficile
& arduum viris in autoritate suprema a-
pud suos constitutis, quamvis fortè utili-
tate suâ superet multa alia politicorum
incoeptra, quæ illorum mentes nocte, die-
que fatigant: Ut itaque finem dicendi fa-
ciam, Deum ter optimum, luminis omnis
fontem inexhaustum, omnis bonæ donati-
onis authorem unicum, & gratiarum
suarum sapientissimum dispensatorem,
præcabor ex intimis cordis mei præcor-
diis,

diis, ut oculos mentis illuminare velit
eorum omnium, ad quos haec mea consilia
pertinent, atq; sic nullus sit inter ipsos
omnes, quem seria officii sui consideratio
non occupet sedulò, quiq; animum, po-
tentiam, vires, & opes sibi benignè con-
cessas in usum publici boni, non applicet
liberè, ad ea exequenda, quæ libellus hic
meus paucis proponit, tanquam toti so-
cietati Christianæ, imò humanæ maxi-
mè utilia, & communi omnium bono
destinata.

Caput

Caput Primum.

*De Creatione societatis Cœnobiopoliticæ glotticæ consideratæ
in genere.*

Ocietas glottica, h.e. quæ ad linguæ alicujus culturam destinatur, considerari potest duobus modis, 1. In genere, quatenus duntaxat est species societatis particula-
ris erēcta in usum linguarum. 2. Vel in specie, quatenus est specialis aliqua socie-
tas istius generis, ad culturam hujus vel illius particularis linguæ destinata. Se-
cundum hunc itaque duplicem modum considerandi creationem & erectionem talium

talium Societatum, oportet me duplixi viâ id exequi, ut quæ habeo dicenda apparet magis nitida & distincta. Itaque initium faciens à generali consideratione societatum glotticarum, de iis sic prouincio.

Postquam curâ sedulâ, singulariisque munificentia moderatorum reipubl. cautè prospectum fuerit de loco idoneo, ædificiis convenientibus, & censu annuo ad societatis subsistentiam necessario, aliisq; istiusmodi rebus prærequisitis ad electionem societatis alicujus glotticæ, tūm sic erit procedendum ad ulteriorem illius constitutionem.

1. Primò, comparandus erit certus numerus hominum qui calleant linguam illam cuius gratiâ societas glottica erigitur de novo, eâque uxî possint familiari-
ter valde, castigatè insuper & expedite, imò ornatè, si fieri possit. Sed qui in pri-
mis possideant rectam linguæ illius pro-
nunciationem, omnesq; ejus mensuras
atq; tonos vocales nōrint distinctè obser-
vare in pronunciando, quia hoc sine idonei
non

non erunt, ad finem illum ad quem destinantur & societatis institutor, dignus potius videbitur qui iisu excipiatur, quam qui laudibus extollatur, propter erectam istiusmodi scholam publicam, cuius vitiosa pronunciatio erit omnibus fugienda.

2. Secundò, Providendum erit ut tales homines sint conjugati omnes, si fieri possit (& ut illorum uxores calleant quoque linguam societatis illius Coenobialis in qua degent) quod si in principio fundationis societatis obtainere inquit, saltēm allaborandum erit ut tractu temporis id consequamur; quō talis societas sit verē politica, sancta, naturalis, divina & immunis ab omnibus illis abominādīs pollutionibus, quibus obnoxias novimus esse societates monachales, quae mixtionem sexuum defugiunt, authore diabolo, legitimi thori hoste publico & unico: Si verò coenobitarum uxores nesciant linguam societatis suę, tunc recludentur in lepto aliquo separato, donec assentientur fuerint felicem habitum talis idiomatis particularis: quod idem dictum volo de servis omnibus istius societatis glotticæ.

3. Tertiò, assignabitur omnibus hiscè membris societatis glotticæ Cœnobium aliquod commune, in quo degent reclusi, communionem nullam colentes cum viciniis, idioma suum nescientibus, sed contenti civitatis suæ pomæriis, & suorum societate, singularem inter se meti ipsos collent familiaritatem, communionem, unionem, fraternitatem, nè forte contrariis acti motibus, dissidentur ab invicem & societatem totam dissidiis suis miserè dissolvant.

4. Quartò ibi loci utentur omnes uno eodemq; idiomate familiari inter se, illo nempè cuius causâ talis erecta fuerit societas, nec alio prorsus erit liberum utrè intrà claustrí istius septa; si Latinum forte excipias, quod constituitur commune instrumentum communicationis omnium sociatum glotticarum inter se.

5. Quintò, Nulli advenæ linguam societatis ignorantis, latiniq; idiomatis ignaro, debet esse liberum cœnobium ingredi, nè forte sermonibus suis novis & exteris, societatis quietem intrurbet: Et propte-

propterea nulli etiam debebit esse librum, introducere in societatem, libros aliâ linguaâ conscriptos, quam vernaculaâ societatis, aut saltem Latinâ, ut sic suæ vernaculae linguae addicissimi coenobitæ, illius sint magis periti, & consequenter magis idonei, qui eam recte doceant.

6. Sextò, Quia tales coenobitæ non assignantur vitæ religiosæ sed politicæ duntaxat, idèò non exulabunt à societate honestæ recreations corporis & animi, quin potius designabuntur in cœnobio loca idonea istiusmodi exercitiis, in quibus juvenes æquè atque provectionis ætatis viri, poterunt solitudinis suæ tædium, omni cum animorum & corporum licita voluptate jucundè fallere, quisq; prout ætatem suam decebit.

7. Septimò, Cavebitur diligenter nè quis (qui ætatem maturam jàm attigit) admittatur ad communionem societatis, tanquam illius membrum, antequam sacramento sese adstrixerit societati in decennium integrum, quo durante, tenebitur

tur degere in cœnobio societatis sub illius legibus & regulis , nec illi liberum erit extrâ claustrî sui septa excurrere sine consensu superiorum : At decennio elapsò, is fiet iterum sui juris sicut anteà , & liberum illi erit renunciare societati (quia nempè in eam fuerat ingressus propriâ sponte suâ) vel novo sacramento se in alterum decennium Societati iterum al ligare.

8. Octavò , Cavebitur diligenter nè quid desit cœnobitis istis eorum, quæ ad vitæ hujus fœlicitatem requiruntur legitimè & sine Epicurismi sensu : domicili um erit itaque commodum , si quod esse possit , vestes erunt nitidæ , et si non splen didæ , & cibus erit liberalis , et si non profusus : ut hoc pacto unicuique magis ac magis arrideat Cœnobii glottici mansio.

9. Nonò , Tota societas glottica divi detur in tres ordines , Doctores nempè , Oeconomos & Ministros : Doctores caput societatis constituent , & tanquam præsides spirituales circa spiritualia duntaxat occupa-

occupabuntur, mores nimirūm juventutis formabunt, & illorum studia dirigent, maximè illa quæ idioma vernaculum societatis spectabunt. Oeconomi quasi truncus erunt societatis, & tanquam præfides corporei, occupabuntur circà illa quæ animalia sunt & vitam hanc corpoream respiciunt, ut rationem habeant singularem ædificiorum, & agrorum ad societatem pertinentium, eidem itèm sedulò provideant de vestibus, cibis, annona, & aliis istiusmodi ad vitam animalem facientibus; artium etiàm omnium mechanicarum in societate admissarum habebunt directionem, ludicrisque exercitiis atq; recreationibus cum autoritate, præerunt: Ministri tandem instar pedum & bracchiorum societatis habebuntur, instrumenta nempè erunt quorum operâ utentur societatis directores, tūm spirituales, cùm corporei, ad ea exequenda quæ judicaverint esse utilia societati; igitur sicut Directorum partes erunt præsidere, disponere, regere, imperare; sic Ministerorum officium erit subjici, obedire, mi-

nistrare, & omnes omnino operas corporeas, mechanicas, viles, serviles, societatis præstare serviliter.

10. Decimò, Tales ministri erunt omnes (si fieri possit) mera mancipia, nè forte fortis suæ pertæsi, dominis suis fiant infideles, societatique renuncient, magno illius damno: itaque optimè provisum fuerit societati, si tales ministri sumpti suerint ex Africanis, posterisque maledicis Hami, quos ad servitutem natos singularique modo formatos fuisse, suprà reliquos totius orbis habitabilis incolas, experientia probat quotidiana ubique locorum. Adde quod hæc illorum origo & conditio faciet illos promptiores ad ea omnia exequenda, quæ cum vili, depres- saq[ue] sua conditione convenient: Et præterea liberabitur istâ arte societas, ab oneribus importunis sibi alioqui imminentibus, conductione mercenariorum & stipendiariorum ministrorum, neq[ue] sibi amplius metuet ab insolenti illa superbia, quæ servis voluntariis & stipendiariis est familiaris, quæque illos sæpè impellit ut domi-

dominorum suorum domos turbent, quoties sibi non fuisse satisfactum sentiunt prout speraverant; tandem quò magis addicti erunt societati, cò etiam magis erunt idonei ad linguam vernaculam societatis, præcipue quia nullum idioma Europæum callentes non turbabitur illorum imaginatio, vel memoria, frequentatione Europæorum, sed toti se applicabunt cum gaudio & libertate ad studium idiomatis societatis illius ad quam pertinebunt.

Atque hæc sunt breviter, quæ observanda esse noto ad creationem novæ alicuius societatis glotticæ consideratæ in genere: Venit jam ut explicem breviter pariter, legitimam methodum conservandæ istiusmodi societatis, ut illa semel erecta prudentiâ principis, diu persteveret in suo statu, & in dies majora capiat incrementa.

Caput Secundum.

De conservatione Societatis Glotticæ consideratae in Genere.

Methodus conservandæ societatis Glotticæ consideratæ in genere, talis esse debet meo quidem judicio.

1. Primò, Impetratâ licentiâ à supremo reipublicæ rectore, privilegiisque illius in hunc finem munita Societas, colligentur undique tenelli infantuli, (ex utroque sexu sine discrimine) sani, vegetes, omnibus membris corporis integri, jàm jam ablatandi, qui vix balbutire queant, voces adhuc nullas vel saltèm paucissimas pronunciant, ut hoc pacto sint magis idonei ad quodlibet genus linguarum addiscendum.

2. Secundò; Tales infantuli erunt, si fieri possit, progenies aliqua mancipiorum, ut Societas certa esse queat de illorum con-

constantī mansione in cœnobio politico ,
 & consequenter eō lubentiūs conferat
 opes & curas suas in eorum educationem .
 Vel taltēm erunt misera aliqua propago
 abjectorum hominum , in mera fæce po-
 puli degentium , & in fortunæ angustiis
 constitutorum , à parentibus ipsis tradita
 societati in possessionem peculii , sine li-
 mitatione temporis , vel conditionum , cum
 venia & approbatione publici magistratūs
 (sine cuius authoritate tale genus domi-
 nii , nulli prorsūs competere debet in re-
 publ. bene ordinata) ut in posterum tempus
 mutatio conditionis illorum , prorsūs de-
 pendeat à beneplacito societatis : Vel
 quod esset melius , erunt orphanorum
 miserrimorum turba aliqua , quam ma-
 gistratus ipse offeret societati , illiusque
 charitati commendabit , sub conditione
 perpetuæ servitutis ab illis debitæ socie-
 tati : Vel denique (quod non fiet sine sin-
 gulari politices testimonio) erunt proje-
 ctitii aliqui pueruli , quos vix in lucem
 editos , parentum iniquitas exposuit alio-
 rum commiserationibus & potentiaz , quos-

ve curiosè collectos, magistratus pietas, assignaverit societati in mancipia perpetua, cā duntaxat lege, ut de illorum pia educatione, liberalique victu & amictu sollicita esse teneatur societas, quamdiu illi erunt in vivis.

3. Tertiò Non licebit societati tales infantulos colligere inscio & inconsulto magistratu locorum, sed omnia illo vidente, & probante transigentur; et si forte aliquando detur occasio talibus a lumnis societatis conquærendi de iniquitate dominorum & superiorum suorum, liberum erit illis ad magistratum publicum quærimoniam suam deferre, & ab illo libertatis suæ gratiam impetrare, si res illud postulet vel sinat, aut saltē causæ suæ patronatum & tutelam expectare intrepidè, ut sciant omnes Reip. incolæ & cives quid quisq; debeat magistratui, justitiæ lancem libranti & vindictæ gladium gerenti.

4. Quarto, Infantuli isti hoc modo introducti in societatem, illi inserentur illi co, tanquam membra suo corpori, ut per ealem incorporationem illorum conditio

pona-

ponatur in tuto, societasq; obligetur modo singulari, ad curam suscipiendam illorum, & neque parentes, neque magistratus, (neque ipsi pueri semel adulti) quidquam habeant quod postulent à societatis istius directoribus, in gratiam afflictæ sortis tenellarum istarum plantarum.

5. Quinto, Continua & interminabilis debet esse collectio istiusmodi infantulorum, nè forte cessante hâc methodo, societas paulatim decrescat, atque tandem totaliter depereat, aut saltem redigatur ad inopiam juniorum plantarum, quarum insertio in societatem, est illi maximè necessaria ad ~~hunc~~ complementum; quia continua ista infantulorum adoptio facta à societate, erit quasi altera puerorum generatio, quâ mediante abundabit societas membris omnibus ordinis, & ætatis: Et consequenter advenis erit magis commoda, quia hoc modo illi poterunt intromitti in cœnobium glotticum ab ipsa etiâm infantia & ibi formari illico fœliciter ad idioma vernaculum societatis, operâ coætaneorum suorum, quos in

in cœnobio semper reperturi sunt magnâ copiâ, secundùm hanc methodum quam propono sequendam.

6. Sexto, Qumprimūm infantuli illi introducti fuerint in cœnobium societatis, & illi inserti fuerint tanquam membra ejus genuina proprio suo corpori, officium Oeconomorum erit illis prospicere liberaliter de rebus omnibus ad hanc vitam necessariis, quo eis benè sit, & eorum curiosa educatio respondeat ad amissim consiliis fundatoris societatis; in hunc finem igitur assignabitur illorum mansio in parte aliqua cœnobii, ad id maximè idonea, & ad id unicè destinata; deinde assignabuntur illis servi vel ancillæ, quarum tota sollicitudo erit duntaxat ut pueruli isti sibi commissi benè valeant: ac tandem seligentur nonnulli ex corpore totius societatis quibus imponetur cura institutionis talium puerulorum, ut simul cum annis crescent sapientiâ & intelligentiâ, citissimè, plenissimèque addiscant linguam vernaculam suæ societatis, quem in finem observabunt studiose methodum

methodum traditam in Directorio politico Academice methodicæ posthac prodituro.

7. Septimò, si ancillæ istæ, quibus committetur cura puerorum, idioma vernaculum societatis nesciverint, tunc utile erit ut illæ mutæ sint, vel saltem ut sic se gerant cum tenellis istis animabus, ut coram illis abstineant prorsus ab omni sermone, nè malo aliquo fato intercipiant loquacitate suâ speratos & desideratos societatis nostræ fructus ex methodo designata, alioqui manantes infallibiliter: Itaque nihil melius erit in tali casu quam si utamur servis Africanis, ex variis, valdeq; dissitis à se invicem Africæ locis collectis, operâ eorum quos magistrus prudentia judicaverit idoneos, qui huic vacent officio.

8. Octavò, Hæc erit in primis cura ~~puerorum~~, puerulis istis assignatorum; ut suos alumnos exerceant continuò, in cognitione appellatum cujuslibet rei sibi ob oculos positæ, iisque vel per exhibitionem objectorum ipse-

ipsorum, vel per demonstrationes aliquas sensibiles, quales sunt picturæ, figuræ, gestus, &c. quod genus exercitationum repetetur quotidiè, donec cognoscant memoriam puerorum egregiè formatam esse ad ista omnia, illamque non ulteriùs indigèrē istiusmodi adminiculis: quâ methodo (audeo dicere) cœnobitæ quinquennales, superabunt multò plerosque hodiernos philosophos, imò & criticos magni nominis, in cognitione appellatio-
nis rerum quarumlibet, tantum potest omnibus in rebus legitima procedendi methodus!

9. Nonò, Postquam puerui isti semi-
lustrum vitæ suæ impleverint, illicò applicabuntur leniter ad studium lectionis, quod quia multiplex erit, ideo erit paulo diu-
turnius & continuabitur saltèm usque ad sextum annum vitæ illorum. Interea quia cupimus istam juventutem liberali-
ter valdè educari, & in servitute sua apparenti, liberè admodùm vivere, ideo tempora cuique ætati assignabimus idonea recreationibus, quo possimus miscere simul

simul utile dulci, ista genera recreatio-
num unicuique assignabimus ætati, quæ
in illam competere judicaverimus, quæq;
videbimus sic esse delectabilia, ut sint e-
tiām valdè proficia: Itaque post quar-
tum annum exactum illos aliquando oc-
cupari volumus in picturæ, cœlaturæ
ræque variis generibus, pro ut feret il-
lorum capacitas.

10. Decimo, Anno Quinto vitæ suæ
exacto, postquam nempe videbuntur in-
duisse egregium habitum idiomatis ver-
naculi suæ societatis, mittentur & mares
& foeminæ, omnes sine discriminè in so-
cietatem Latinam, ubi discent simul lege-
re Latinè, & præterea loqui Latinè ca-
stigatè, durante triennio integro, si necef-
sitas id postulet: Et hoc tempore elapo-
si, ii qui judicabuntur magis idonei ad studia
nobiliora, mittentur indè in societatem
Græcam, exindè in Hebream, &c. pro-
ut directores societatis judicabunt id fu-
turum è re sua. Interea dum degent sic
juvenes in societate Latina, pergent sese
exercere ulterius in picturæ & cœlaturæ
variis

variis, nobilibusque occupationibus, prout uniuscujusque illorum feret ingenium.

11. Undecimo, Post exactum ætatis suæ annum sexium, applicabitur ista juventus ad Scripturæ exercitia, quæ quia pariter non unius sunt generis, ideo neceſſe erit diutiùs etiam prorogari, donec nempè libera sit & nitida valdè illorum scriptura, easque omnes scripturæ species addiscerint, quas utile erit illos nōſſe.

12. Duodecimo, Postquam juventus ista attigerit ætatem maturam judicio, h. e. quandò mares attigerint duodecimum vitæ suæ annum, femellæ vero decimum, præſides societatis simul in senatum collecti, diligens facient examen uniuscujusque, ut ſciant ad quid præcipue ſinguli apti nati ſint à natura, quovè inclinet genium uniuscujusque illorum, atque hoc pacto eo unumquemq; dirigant ſine mora, duce naturâ ſic foeliciter inſtructi, ut unicuique affigent prudenter penuſum illud quod ei conuenire dignoverint. Qui itaque ad corporea exercitia magis

magis facti videbuntur quam ad spiritualia, ad illa quoque separabuntur, & curæ, prudentiæque Oeconomorum tradentur, ut illorum singulos iterum examinent ad libitum, exerceantque illo quem judicaverint convenire modo. Qui contrà judicabuntur fœlicius fuisse formati & ad studia esse verè idonei, separabuntur in hunc finem nobilem, & curis, prudentiæque Doctorum committentur, ut illos exerceant isto quo judicaverint magis convenire modo, seu in linguarum studio, seu in scientiarum contemplatione, seu in artium nobiliorum fœlici cultura.

13. Decimo tertio, Pueritiâ exactâ, adolescentiâque jam provectâ (anno nempe vitæ masculorum 21. & femellarum 16.) curabunt societatis præsides, tūm Doctores cùm Oeconomi, unanimi consensu, alumnos istos societatis mutuis jungi matrimoniis, ut hâc arte firmetur potentius societas, illaque fiat de facto politica societas, quamvis reclusa, & à reliquis omnibus reipublicæ societatibus separata totaliter.

14. De-

14. Decimo quarto, Qui ex talibus matrimoniiis nascenter infantes , intrà societatis ipsius pomaria educabuntur curiosè omnes à matribus suis , cādem prorsus methodo quam superius describebam , *Art. 8. & 9.* Sed in hoc , hi infantuli erunt fœliciores , adoptitiis alumnis societatis , quod à matribus propriis , non ab ancillis educabuntur , & quod matres illorum re- Etè callebunt idioma societatis , illudque poterunt quam citissimè docere natos suos . Hāc prudenti observatā methodo conjugiorum inter alumnos societatis cujusque , non erit postea facile ut ulla societas ruat & dissolvatur , tam sanctis constricta nodis , tamque politico stabilita medio .

15. Decimo quinto, Quia talium natorum parentes membra erunt societatis , & insuper (plerique saltēm) vel empta mancipia , vel ut talia comparata & inserata societati authoritate magistratūs , ideo nulli illorum erit liberum , natos suos subtrahere societati , sine consensu publico totius senatūs Directorum societatis , aut eos

eos alio mittere quam quo jusserint iidem, directores & praesides, sed talis generatio toti prorsus pertinebit ad ipsam societatem, & ab authoritate supremi illius Senatus pendebit, absolutè, volentibus, nolentibus ipsiis met parentibus, quia commune bonum societatis id postulat necessariò.

16. Decimò sextò; Quamvis talis esse debeat sors omnium eorum qui nascentur in societate, ex matrimoniis contractis inter alumnos societatis, attamen habebitur semper major ratio eorum qui nati erunt parentibus liberis, quam eorum qui nati fuerint servis, mancipiisq; parentibus: & eorum contrà minor habebitur ratio, qui immediate adoptati fuerint à societate, quam eorum qui talibus adoptitiis parentibus nati fuerint: ac denique major erit libertas eorum, qui nepotes & abnepotes erunt alumnorum adoptitorum societatis, quam eorum qui immediate nascentur ab istiusmodi alumnis adoptivis: quia quo quis remotior est a radice servitutis & opprobrii fundamento

mento, eo liberioris esse conditionis censendus est.

17. Decimò septimò, Præsides societatis in hoc præcipuè erunt intenti, ut omnes ii qui nascentur in suo coenobio, instituantur fideliter ab ipsis uberibus in lingua vernacula suæ societatis, deinde in Latina, & tandem etiam in aliis, si illorum genium id permittat; sed semper cavebitur sedulò nè quis eorum addiscat linguam vernaculam suæ patriæ, nè forte illius amore, vel usu frequenti allectus, deveniat in contemptum suæ societatis, eamq; deserat, atque sic fiat pluribus in perversissimum exemplum. Si quos tamen destinet societas ad longinquas peregrinationes, illorum erit alia conditio, sed cum primùm quis vacabit studio linguae suæ patriæ, illi exulandum erit à societate. Atque hæc sunt præcipua fundamenta generalia, quibus inniti debet vera conservatio societatis cuiuslibet glotticæ, ex quorum studio & cauta observatione, facile assequentur politici, ut societates glotticæ, ab ipsis semel erectæ, nova incrementa

menta in dies capiant, & temporis omnia mutantis inconstantiam non metuant.

Sed objicet fortè aliquis, talem methodum esse valdè importunam & difficultem, quia neque facilè reperiēntur tales infantes, quales supposui requiri ad conservationem societatum semel erectorum; Neque si facilè reperiēntur tales infantes, tamèn, non ita facilè reperiēntur servi idonei, qui illis ministrant ipsis qui requiruntur modis: neque si ista duo facilè assequi possemus, tamèn facilè reperiemus magistros & præceptores idoneos, qui eo quo requiritur modo istos puerulos instruant; illosque imbuant cognitione linguarum antiquarum hodiè extinctarum, quales sunt Latina, Græca, Hebræa, quo sine institutum hoc societatum nunquam procedet: Neque tandem si ista omnia essent facilia, facilè assequeremur ut tam numerosa juventus, intrà officii sibi assignati limites continetur, præcipue postquam semel adoleverit: quod tamen si acciderit necesse

erit nos misericordia excidere praecognitam nostram spe. Ad quae omnia sic breviter Respondeo, tribus modis.

I. Si summus magistratus Reip. tutelam in se suscipiat societatum designatarum, eorumque ipse sit Erector munificus, fautor benignus, & benefactor continuus, sicut istae suae sunt partes, quae in nullum alium cadunt commodè, tum nihil procul dubio erit metuendum ab incommodeis prænotatis, quia juventutis reclusæ & jugo jam assuetæ, facile frænabit impetus, legum suprema Majestas, auctoritate, & gladio rectorum Reipublicæ confirmata: Deinde si praesides societatis gaudeant gratiam sui principis & intenti sint occasionibus idoneis, nunquam illis deerunt infantili tales, quales supposui requiri ad societatum conservationem: Praeceptoribus idoneis non poterit pariter carere illa societas, quæ censu annuo satis ample gaudebit, ut viros doctos & linguarum minus vulgarium peritos alliciat ad se, eorumque officia suis finibus accommodet: Tandem si societas

tis præsides suos habeant negotiatores in Africa, ut illos decet, servis idoneis nunquam carebit societas; Et si malo aliquo fato careret Africanis, quod credo esse impossible, aut si Europæi ministri potius desiderarentur, illud consequi erit etiàm facile, numeratâ duntaxat liberali pecuniâ in salarium & servitutis voluntariæ compensationem.

2. Dico in istis principiis societatis, non esse necesse ut præceptores consummati sint in linguis illis quas docebunt, sufficit enim si illas calleant utcunque, etiam si illis uti nequeant expedite ad usum familiarem; habitum enim istum nullo negotio contrahent tractu temporis, lectione frequenti, usu continuo propriâq; suâ diligentia, ad id siquidem spaciūm sufficiens illis conceditur per methodum designatam superiùs: quoniam in principio, isti præceptores docebunt duntaxat infantulos balbutientes, & tota occupatio illorum erit exponere genuinas appellations cujusque rei, quod sine scientia linguae possent etiàm fæliciter exer-

qui ope Dictionariorum amplissimorum, dum modo calleant solummodo genuinam pronunciationem idiomaticis, quod docere tenebuntur; postea aetate puerorum crescente ad majora se accingent isti tutores, attamen procedent semper per gradus, & minutias grammaticas explicabunt diligenter, antequam descendant ad traditionem eorum quae faciunt ad benè dicendum; sic enim fiet ut queant, durante hoc intervallo, munit se copiose luminibus, & habitibus omnibus requisitis, ad ea faciliter & fœliciter exequenda, quae maturior provectiorque pupillorum aetas requiret; sed insuper est & hoc singulariter Notabile, Quod ipsimet discipuli, quantumvis juvenes, curiositate propriâ naturali ducti & necessitate simul impulsi, quia omne aliud idioma prorsus ignorabunt, seipso formare poterunt in melius, tum praxi, cum lectione assiduâ bonorum authorum, & æmulatione mutuâ, sicut eos cotem acuit, etiam si post aliquod tempus, nempè postquam noverint legere, illis demerentur

tur directores vocales : Ex quo enim pueri rascere incipient, valebunt iudicio, & consequenter quid sua intererit dignoscent, avidique sient haud dubiè præstantissimorum formularum loquendi, quas ex libris, defectu præceptorum, omni cum studio & diligentia colligent, sicut reverè notamus accidere unicuique in proprio suo idiomate, neque enim nos formant nutrices nostræ ad eloquentiam, et si illæ nos imbuant primis rudimentis linguae nostræ ; quisque proprio marte adiutitur, ut gradum aliquem consequatur inter eos qui ornatè loquuntur, & quo quis studio ~~or~~ est ~~Hoquii~~, cò etiam fœlicius evadit in egregium oratorem, etiam sine directoribus vocalibus, solâ ope librorum, & frequentis exercitationis.

Adde quod in magno isto numero scholarcharum, quibus nostra abundat & luxuriat passim Europa, vix sunt sex qui Latinè rectè sciant, aut saltèm qui tali idiomate possint uti familiariter, sine multa hæsitatione & cœspitantia, tantum abest ut cum ornatu & vocum pompa sese exprimere

primere valeant; Attamèn istimè viri, cathedras publicas Grammaticæ & Eloquentiæ nihilominùs occupant ubique locorum, & pinguissimis sæpè fruuntur beneficiis isto nomine, in quaque Republica, nec idèò sibi metuit magistratus locorum, ut beneficia sua ipsi probro vertantur, propter malè collatam beneficentiam suam in homines cā minimè dignos: Neque studiosorum parentes abhorrent propterea à consuetudine usurpata mitten-
 di nempè liberos suos in tales scholas: sed contrà quisque degit securus apud se, & infortunatos eventus studiorum, potius rejicit in ipsammet juventutem ociamtem & negligentem literas, quām in directorum imperitiam aut infidelitatem. Cur igitur possit mihi probro verti penuria doctorum idoneorum, in istis initiis societatum à me delineatarum? Aut cur jubebor desperare de fine intento, si in his ipsissimè initiis societatum non pa-
 sim reperire tales, tamque idoneos scho-
 larum mearum directores, quales esset optandum ut haberem, & quales certus sum

sum me habiturum tractu temporis, post aliquot nempè annos à fundatione societatum?

3. Denique fateor istum laborem futurum improbum, Herculeisque ipsis fermentè comparabilem, saltèm initio fundationis societatum: sed non erit malum diuturnum, quia post viginti vel tringinta annos ad summum, totum studium linguæ ~~societatis~~^{et ipsius} ludus erit non labor, tunc enim societas abundabit membris, quorum vernaculum & familiare idioma erit illud ipsummet idioma societatis, quibusvè omne aliud idioma erit peregrinum, incognitum, ridiculum; instruetur itaque tunc facile unusquisque in tali societate, & sine magnis molestiis ibi assequi poterit habitum firmissimum linguæ societatis, in eaque eloquens admidum fieri.

Sed objicit fortè de novo adhuc hominum malignitas dextera in mediis adinveniendis quibus consilia Dei turbet vel occludat, Durum esse homini ad libertatem supra reliqua omnia animantia natu-

to, æternū recludi ut præscribit hæc
mea methodus; & ab ipsis infantæ in-
cunabulis, ad ultimam usque proœcti-
oris senectutis ætatem exiguis illis cir-
cumscribi cancellis, quos rei exigentia
jussit me assignare unicuique societati glot-
tice, nullâ exceptâ, adeoque non videri
adhuc tutum iter ad scientiam linguarum
illud quod calcandum propono.

Verum est ista magis speciosa objectio
quàm solida, etsi enim immensus sit re-
vera libertatis amor homini cuilibet ge-
nerofo innatus, non desunt tamen toto or-
be homines, quos natura videatur desti-
tuisse sensu nobili libertatis, aut quos rei
familiaris urgens necessitas, in eas rede-
git angustias, ut dolore suo interno dis-
simulato, jugum illud, alioqui intolera-
bile geniis benè natis, non recusent sub-
ire, etsi nonnunquàm illius durities talis
sit, ut vix ac ne vix quidem ulla spes fu-
turæ libertatis illis affulgeat. Reclusio
autem illa quam impono meis coenobitis
longè lenior est quàm servitus, & eam
velle tanquam iniquam condemnare post
auditas

auditæ meas hypotheses, stultiæ aliquid
 est proximum: Quid enim quæsto in-
 terest inter cum quem nativitatis vel fortu-
 næ injuria palanti addixit servituti, & e-
 um quem fors eadem iniqua, affixit cer-
 to loco, certæ familiæ, certæ societati,
 ut ibi serviat æternum sine spe fortunæ
 melioris? nihil certè, si spem exceperi-
 mus, quâ sustentatur iste prior, alter
 verò destituitur, cujusque occasione illi li-
 berum sit attendere occasionibus liberta-
 tis, huic vero denegatur omnis istiusmodi
 cogitatio: Atqui in designatis à me so-
 cietatibus, nullus destituetur spe liberta-
 tis quandiu vivet, multique fient illâ com-
 potes, et si indulgentiâ superiorum illud
 accidere semper supponendum sit. Ne-
 que enim nego conditionem communem
 membrorum Societatum à me delineata-
 rum esse servilem de facto, quoniā
 alii reverà servorum officia præstabunt,
 alii pecuniâ erunt comparati in manci-
 pia, alii societati traditi sub conditione
 perpetuæ servitutis, & omnes sub jugo
 satis severo tenebuntur vivere intrâ am-
 bitum

bitum sui claustrī, cujus septa transgreedi nulli prorsus erit liberum.

Sed societatum à me designatarum fœlicitas tanta esse supponitur, ut illa facile absorbeat omnes alias considerationes cœnobitarum, illorumque luctus, alioqui fortè justos, in totum abstergeat; illa enim est istiusmodi, ut jubeat illos omnes contemplari lineas illas angustas, quibus circùm circà metata fuit illorum libertas, tanquam ultimos fœlicitatis humanæ terminos, extrà quorum ambitum quicquid vagatur, miserum atque servile est de facto, quamvis nobilioris libertatis speciem præ se ferat. Imo si mihi esset animus justitiam servitutis illorum vindicare, non deessent fortè egregiæ rationes, quibus id aggredi possem: Quid enim in gratiam optatæ libertatis preferrent servi vernæ, quos parentum sors infelix addixit servituti antè ipsum nativitatis diem? secundùm regulam universalem jurisconsultorum, Ventrem sequitur partus.

Quid item in gratiam desideratæ à se

se libertatis proferet scortorum impura progenies, quæ patrem ignorat, matrem sæpè nescit, quamvè genitorum, criminis sui approbrium defugientium, barbaries plusquam fera, aliorum commiserationibus & imperio supposuit & exposuit illicò post partum? Certè nisi vaga, protervaque talium parentum libido argumentum sit natis paternæ libertatis, non video quid possit maledicta hæc progenies in sui defensionem proferre, quibusvè argumentis captare queat judicium suorum benevolentiam.

Quid insuper adferent in gratiam suæ libertatis ii, qui miserrimis nati parentibus, societatis charitati commendati fuerunt ab ipsis uberibus, à genitoribus suis propriis, & ipso magistratu locorum, illique traditi fuerunt in possessionem perpetui peculii, cum consensu supremi Reip. moderatoris?

Sed in primis quid nobis objicient in gratiam suæ libertatis illi, qui omnibus vitæ deliciis in suo cœnobio fruuntur? qui mala & miseras publicæ societatis nesci-

nesciunt? qui supra reliquos Reip. cives
 vitâ fruuntur beatâ? Et quorum jugum
 in hoc duntaxat positum est, quod boni
 publici causâ certæ addicti fuerint societati
 ab ipsis uberibus, ut in illa manerent
 constantes simul & fœlices in perpetuum,
 solliciti duntaxat de iis quæ ad talis societatis bonum & gloriam faciunt? O fœ-
 licem libertatis privationem, quæ homi-
 nem ratum facit ab ærumnis & infortu-
 niis, quibus tota terræ facies obruitur &
 inundatur! O beatam servitutem, quæ ho-
 mines natos ad opprobria & miseras,
 liberos esse jubet & constituit! O fortu-
 natam libertatis denegationem, quæ nihil
 subtrahit eorum quæ hominem vere fa-
 ciunt liberum, & omnia suppeditat il-
 la, quæ eundem liberant à veræ servitu-
 tis necessitate! O quam recte istis appli-
 cabitur vetus dictum, Perieram nisi peri-
 issim, Actum erat de me, si de me non
 fuisset Actum. Concludo itaq; nihil iniqui-
 tatis habere hanc meam methodum, &
 justissimam esse seu servitutem, seu reclu-
 sionem illam membrorum societatis glot-
 ticæ,

ticæ, quam superiùs præscripsi, prout rei
exigentia id à me postulavit, alumnorum
à me assignatorum Societatibus fortuna
permisit; literarum necessitas imperavit;
Reipublicæ commune bonum efflagitavit;
leges, sanctionesque politicæ Dei & ho-
minum admirerunt; Et ^{quoniam} quisque qui
totus adhuc non desipit haud dubiè ap-
probabit.

Caput Tertium.

De Creatione Societatum Glotticarum consideratarum in Specie.

Expositis isto modo mediis generalibus
condendæ societatis alicujus Glotti-
cæ, mihi jàm applicanda sunt ista ad so-
cietates illas particulares, quæ erigi possunt
in gratiam alicujus linguæ particularis,
seu viventis seu mortuæ. Ut autem totam
rem paucis expediam, sumam duntaxat
in exemplum duas linguas, Arabicam
nempè & Latinam, quas constituam
typos

typos omnium aliarum, quia eadem prorsus est observanda methodus in erectione societatum glotticarum circa alias linguis occupatarum, quae hic loci explicatur occasione duarum istarum. Quicquid enim notabo esse necessarium ad erectionem societatis Arabicæ, illud omne supponendum est, esse necessarium ad erectionem societatis cujuslibet glotticæ, cuius idiomæ est hodiè vernaculū alicui populo; puta Francicæ, Hispаниæ, &c. Et quicquid notabo esse necessarium ad erectionem societatis Latinæ, illud omne supponendum dignum nostra observatione ad erectionem cujuslibet societatis Glotticæ, cuius idiomæ nulli genti est hodiè vernaculum, puta Græcæ, Hebrææ &c. Itaque, ut quicquid habeo dicendum de hac nova methodo, clarum fiat cuilibet, nihilque sit in quo non procedam à magis notis ad minus nota, incipio a methodo erigendæ societatis Arabicæ, & desino in explicatione methodi observandæ ad erectionem societatis Latinæ, quia facilius est erigere Societatem Arabicam, quam

quam Latinam, viventis scilicet idioma-
tis quam mortui; illa quippe longè meli-
us semper intelliguntur ab unoquoque,
quæ sunt in usu communi posita apud ali-
quos homines, quam ea, quæ extrà illorum
usum sunt constituta.

Caput Quartum.

*De Methodo erigendæ societatis Arabicæ in
unaquaque Republica.*

Lingua Arabicæ numerari potest hodiè
inter lingüas maximè communes to-
tius orbis terrarum, siquidè illa aut
vernacula, aut saltèm familiaris est, om-
nibus illis gentibus quas spiritus verti-
ginis jubet venerari Mahumedem Ara-
bum; cum suis fabulis & imposturis Al-
coraniticis: hâcque de causa tenentur
omnes politici Rectores populorum, quo-
rum imperia connexionem habent ali-
quam cum imperiis Mahomedanis, si-
gula-

gularem habere rationem hujus idiomas, quod maximè idoneum est ad mutua colloquia cum talibus infidelibus : quod insuper est apprimè accommodum iis omnibus, qui mercaturam exercent in regionibus Mahumetanorum : Et quod denique rectè intellectum a viris litteratis, potentissimum erit in manu illorum instrumentum , ad confundendum errores crassos totius sectæ Mahumedo dicatae. Quæ momenta , apertè explicant necessitatem impositam plerisque principibus Christianis , erigendi in dominiis suis , scholam aliquam illustrem Arabicam omnibus Republicæ civibus apertam, cuius ope illi omnes, quibus tale idioma necessarium est, in eo possint fæliciter instrui. Ut igitur Christiani populi moderatores , possint in posterum tales scholas aperire quisq; apud se , dabo hic typum societatis Arabicæ, qui compendiosè simul & apertè explanabit legitimam methodum procedendi in tali negotio, ut sequitur.

Postquam authoritate & munificentia Rectorum Reip. definitum fuerit prudenter

ter de loco idoneo constituendæ istiusmodi societati, ædificia ad id necessaria ibi loci constructæ fuerint, censu liberæ societati assignatus fuerit, & aliis istiusmodi necessitatibus cautè prospectum fuerit, tunc sic aggredienda res erit.

1. Primò, Accercendæ sunt, ex Arabiæ illa parte ubi lingua Arabica cultior esse censetur, familiæ aliquot integræ Arabum naturalium, quorum operâ, tenera Christianorum juventus, ad tale cœnobium relegata, & curis horum advenarum commissa, peregrinumque illorum idioma edocta, atque ad legitimos ejus accentus curiose formata, non minus quam ad familiarem illius usum, intra breve spacium temporis, merebitur nomen Arabicæ familiæ, in qua post aliquot annorum decursum, poterit quilibet nostrates, familiarem lingua Arabicæ usum æquè fœliciter assequi, atque in ipsius Arabicæ nobilioribus civitatibus.

2. Cùm primum istæ familiæ Arabum advenerint, recludentur diligenter intrâ

parietes Coenobii illis assignati, cavebiturque in posterum, ne misceant se cum nostris Europaeis, septi sui limites egrediantur, aut linguae nostrae vernaculae se addicant; ut hoc pacto remaneat semper haec societas pura Arabica, & consequenter verè apta ad fines à nobis intentos.

3. Societati isti adjungendus erit aliquis Europaeus, qui linguam Arabicam calleat & vice interpretis fungatur, quoties illis imponetur necessitas aliqua conferendi cum Europaeis linguam Arabicam nescientibus.

4. Factâ partitione illorum secundum regulam datam superius cap. 1. art. 9. assignabitur singulis pensum suum, & alii vacabunt institutioni puerorum, alii instructioni eorum qui provectionis erunt atatis, alii solliciti erunt de rebus illis quæ ad oeconomiâ societatis pertinebunt, alii tandem fungentur suis servilibus ministeriis, prout illis injunctum fuerit à superioribus; atque sic tota societas nobis erit usui, & finibus nostris respondebit egregie.

5. Qui-

5. Quibus ità constitutis, jàm cogitandum erit de mediis conservandæ talis societatis, quæ non alia sunt omnino, quàm ea quæ superiùs exponebam Cap. 2. Sed si ea rectè observentur, exurget haud dubiè autè annum trigesimum à societatis fundatione, nobilis, nova, rara, & utilis valde societas *Arabica*, ex Europæis tota conflata, quæ Reipublicæ erit multis modis honorifica & proficua, si semper conservetur in esse suo, per illa eadem media, per quæ creata fuerit, & quæ superiùs fusè satis exposita fuerunt; ita ut post elapsum istum terminum, imò longè breviorem, Arabibus naturalibus facile carere possit ista societas, ad suique perpetuam conservationem Europæo-Arabes illi abundè sufficiant.

Sed dicet aliquis, sufficiet mittere juvenes Christianos in Arabiam, ut ibi discant idioma istud, atq; reduces forment tale genus societatis quod proponitur.

Resp. 1. Periculum esse nè tales juvenes secum cum lingua *Arabica* deferant ex *Arabia*, religionè vel mores *Arabum*, quod sedulò vitandum,

2. Si isti pueri septennium attigerint antequam in *Arabiam* mittantur, nunquam secum reportabunt puram putam pronunciationem *Arabicam* (id quod tamè nos in primis quærimus) sed illam admiscebunt patriæ suæ pronunciationi, adde quod reduces in patriam, vix ac nè vix quidè astringi volent istis legibus, ut nullâ aliâ linguâ utantur inter se quam *Arabica*.

3. Si isti pueruli essent bimuli aut triennales duntaxat antequam relegarentur ad *Arabes*, res haud dubiè posset foeliciter succedere; sed tamen multò satius esse duco, si id fiat eo modo quem proposui, quia pueri nostri *Arabo-Europæi* simul imbuentur cognitione linguae *Arabicæ*, quam illos docebunt *Arabes* naturales, & moribus, atq; pietate *Christiana*, operâ *Christianorum* *Arabicam* linguam callentium & in hunc ipsum finem societati *Arabicæ* admixtorum, quod non facilè assequeremur si duntaxat mitterentur in *Arabiam*, ut ibi loci imbuerentur idiomate *Arabico*.

Caput Quintum.

*De Methodo erigendæ Societatis Latinae in
unaquaque Republica.*

Ingua Latina, etsi apud Romanos hodiè prorsùs extincta, gaudet tamen hoc singulari privilegio, suprà reliquas Europæ antiquæ linguas, imò suprà reliquas omnes, quarum conditio est eadem cum Latina, ut hodiè mortuæ jacent, extraque familiarem hominum usum positæ sint; quod per universam fermè Europam studiosè culta, communè sit instrumentum communicationis omnium Christianorum Occidentalium, in cognitione bonarum litterarum educatorum; quo sit etiàm præterea, ut in summa sit veneratione apud illos omnes; imò ut omnes Rerump. Christianarum directores, liberales valde sint, erga scholas publicas, in quibus istud idioma in primis colitur; Itaque ut tandem aliquandò facilis

cilis, compendiosa, & amœna sit via illius addiscendæ, explanabo h̄ic methodum novam, quam ipero futuram omnibus in universum gratam & acceptam, typum nemp̄e societatis Latinæ, ad imitationem societatis Arabicæ superiùs delineatæ. Methodus autem illius erigendæ, talis esse debebit, meo quidem judicio.

1. Primò, Quærendi erunt sedulò viri nonnulli idonei ad societatem Latinam constituendam, vel saltèm inchoandam, qui si fieri possit, istam linguam calleant optimè, in ea sint valdè exercitati, illamque in primis castigatè pronuncient, nè turpi, foedâ, impurâve enunciatione suâ, Latino barbaram societatem, potius, quam Latinam constituant.

2. Secundò, Illi comparati & in corpus collecti, debent omnes sacramento astrinigi coram magistratu, ibique jurare se servaturos inter se mutuò, pacem & amicitiam singularem, societatemque se non deserturos antè decennium, quo to-

to durante vivent subditi & obedientes legibus societatis, sibi à magistratu ipso significatis, & scripto traditis, ad maiorem memoriae confirmationem reique reverentiam.

3. Tertiò, post datum tale sacramentum, recludentur in cœnobio sibi assignato, intrà cujus parietes, nullâ aliâ inter se mutuò utentur lingua quâm Latinâ, sub poena gravis mulctæ, & extrà cujus ambitum, nulli illorum liberum erit pedem figere, sine licentia superiorum suorum.

4. Quartò, His capitibus societatis adjungo ministros numero sufficienti, quos mihi undequaque comparo Latinè scientes, quod numerato liberali salario facile exequor; si tamen consilium hoc non succedat ex voto, quærendi erunt Africani, qui nullum idioma Europeum calleant, quò sint magis idonei ad discendum linguam Latinam, & melius compositi ad officia servilia, & tales, ut illorum sermones mutui, societatem non turbent, juventutemque in ea degentem non

non allicant, sicut fortè facerent voces Europææ.

5. Quintò, Unicuique horum Latino-rum & Africanorum, liberum erit uxo-rem ducere, eamque secum recludere intrà claustrí sui septa; eâ tamen lege, ut in publicum comparere illis non li-ceat, antequam Latinè sciant, quia ibi loci nulli debet esse liberum aliâ uti lingua quām Latinā: item hæc illis imponetur lex, ut omnes qui ab illis orientur nati, cuiuslibet illi sint sexus, Latinè discant duntaxat.

6. Sextò, Divisione factâ istorum fundatorum societatis Latinæ, secundum le-gem latam cap. 1. art. 9. assignabitur unicuique illorum proprium suum pensum, cui vacabunt diligenter, & curiosè val-dè, quod ut fiat melius, politici magi-stratus hæ erunt partes, ut sæpius invisat talem societatem, inquirat de uniuscu-jusque in illa degentis diligentia, in de-fungendo officio suo, ignavos corrigat, se-dulos incitet, & turbantes societatis pa-cem reprimat.

7. Septimò,

7. Septimò, Quibus omnibus peractis, cogitandum erit de mediis conservationis talis societatis, secundum methodum traditam cap. 2. quæ si ritè & curiosè obser-
vetur, exurget illicò plena, perfecta, verèque nobilis societas Latina, toti Re-
publicæ in qua illa erēta fuerit, imò toti orbi Christiano utilissima, quam re-
rum mutabiles vicissitudines, nunquam de-
struere valebunt.

Atque hæc est paucis vera, legitima, prudens, politica, simplex, naturalis, ju-
cunda, facilis verèque divina methodus docendi, addiscendivè linguam Latinam, & illius exemplo linguam quam libet ve-
terem, extrà usum familiarem nationum hodiè positam; cui dunitaxat adjungi de-
bet schola methodica Linguarum, cuius descriptionē reperiet Lector, in Directorio
meo politico *Academiæ methodicæ*, cuius hæc schola linguarum portam aperit.
Judicet jàm quilibet horum mediorum auditor vel Lector, de pondere & verita-
te & prudentia & necessitate, totius hu-
iuscè mei novæ methodi, omniumque
hypothe-

hypotheseon quibus illa innititur, atque
 videat quām sit facile cuilibet principi in
 sua Republ. tale genus societatis erigere,
 suisque populis multis modis gravatis,
 per veteres methodos scholarum, opem
 ferre salutarem: hæc nempè, quæ quamvis
 in se puerilia & ut videtur contemptibilia
 atque facilia valdè ^{hunc} maximi tamèn esse
 momenti agnoscentur illicò, si semel ad-
 mittantur; siquidèm per illa jubentur
 exulare æternūm è Republica qualibet,
 impertinentes damnabilesque omnes illæ
 methodi docendi linguas, quibus juventu-
 tis tortores, & crumenarum expilatores,
^x ^{Paduanian in primis}
 Paduanian ^a utuntur coactè (si non salièm stolidè vel
 vafre, quo suæ satisfaciunt avaritiæ) in
 suis scholis, collegiis, Academiis publi-
 cis, magno sapientiūm omnium scandalo,
 bonarum litterarum cum insigni opprobri-
 o, & politicorum directorum totius orbis
 Christiani non sine turpi vitu perio; quod
 probè cognoscentes quanta sit iniquitas
 methodorum vulgarium, non tantum eas
 non extirpant è societate, sicut fert illo-
 rum officium, sed illas etiā crudeli in-
 dulgen-

dulgentiâ tolerant ubique locorum, maximo cum populorum suorum damno, & insigni cum Reipublicæ suæ detrimen-
to: imò quod vix credere est de viris tan-
tâ sapientiâ politiciâ præditis, easdem
authoritate suâ fovent infoeliciter, & li-
beralitate suâ plusquam prodigâ sustinent,
juvant, adjuvant, corroborant, radicant,
& in dies evehunt in sublimius, tanta est
humanæ cœcitatæ impotentia, ut larvam
sæpè pro vultu sumat!

His itâ peractis, institutum meum lecto-
risq; curiositas postularet, ut me illicò ac-
cingerem ad delineationem scholæ me-
thodicæ superius designatae, atque inde
per partes singula illa percurserem, quæ
initio hujuscè opusculi notabam esse ex-
aminanda, in Directorio Universali scho-
læ verè Reformatæ: Verùm quia illa
mihi visa sunt inutilia, antequam senatus
alicujus supremâ autoritate decreta fuerit
erectio societatum glotticarum suprà de-
lineatarum, judicavi satius esse calamum
hîc sistere, & quæ habebam circâ hæc
exarata, penè me asservare, donec illi
me

me ad **majora** sollicitent, quorum maxime res hic agitur. Velit interea precor omnipotens, summeque misericors, atque gratiosus Deus, Principum, Magistratumque Christianorum aures perforare, cordaque potenti suâ efficaciâ movere, ut quid illis hic significetur audiant; oculorumque aciem in illud rectâ dignentur dirigere, quod eorum contemplationi in hoc Directorio objicitur; atq; ea omnia quæ libellus hic meus proponit, recte & mature (ut solent singula) sic apud se librare velint, ut Ecclesiæ simul & Reipublicæ utilis esse queam hâc meâ methodo, sicut apud me constitui, & ab eorum gratiosa, generosaque benevolentia expecto: faxit omnis boni doni author, omnisque gratiæ largitor benignus Deus, qui Unus Trinus est, ut ita sit: atq; ejus supremo nomini sit laus in æternum, totulque circum circâ reboet orbis, Amen.

Directorii Linguarum Clausula.

Ad vos itaque jam se convertet oratio
 mea, ô Monarchæ potentissimi,
 Principes celcissimi, Satrapæ nobilissimi,
 Consules sapientissimi, Senatores vene-
 randissimi, Magistratus piissimi, quibus
 publici cura demandata fuit ab Altissimo,
 quos Deus omnipotens, mundi summus
 præses & director, constituit boni pub-
 lici inspectores, quos litterarum fautores
 beatissimos, scholarum patronos munifi-
 centissimos, bonorum studiorum promoto-
 res & protectores illustrissimos esse vo-
 luit divinæ providentiaz decretum, & quo-
 rum hoc nomine summoperè interest, ut
 omnia disponantur politicè valdè & pru-
 denter, in toto districtu vestrarum provin-
 ciarum.

Ad vos inquam omnes & singulos, jam
 se dirigit oratio mea, atque pro ea quæ
 me movet publici potius quam mei ipsius
 cura, vos omnes & singulos, omni cum
 reve-

reverentia deprecor, ut vestris Majestatis, Beatitudinibus, Celcitudinibus, lu-
beat politicis hiscè meis conceptibus au-
res præbère benignas, societatumque à me
delineatarum consilium justâ lance perpen-
dere, utilitatem ab earum erectione ad
vestros populos manantem expendere ac-
curatè, necessitatem illarum erigendarum
in vestris imperiis intueri diligenter,
gloriam denique quam vestris nominibus
comparabunt tam laudabilia instituta, a-
nimo recolere sedulò : Et illis omnibus
rite perspectis atque libratis, placeat u-
nicuique vestrum prospicere communi bo-
no Reip. sibi à Deo commissæ, seriöque a-
pud se cogitare, de scholis illis metho-
dicis erigendis, quarum typos aliqua jàm
ex parte explicat breve hoc Directorium
studii Linguarum.

Res est, fateor, nova quam propono, &
toti adhuc inusitata orbi, ut ipse agnosco
& gloriор, sed ex adverso illa simplex
est & difficultatibus vacua : Artis illa
minùs, quam Naturæ leges sequitur :
Hominis particularis sapientiae illa
minùs

minus, quam gentium totius universi usibus est accommodata: politicis quamvis abundet circumstantiis, sapientiam carnis tamèn illa minus, quam spiritus æterni potentiam redolet, ut qui eam respuerit, is mea minus consilia, quam summi rerum omnium Rectoris ordinationem sapientem (quam scrupulose ubique premo) despicerit, & in nomen meum minus, quam in gloriam, bonumque commune reipubl. ad cujus felicitatem publicam collimant hæc unicè, durus erit & injurius, Ex quo enim rerum omnium supremus director Deus, justâ accensus irâ in superbos Babelis conditores, hominum linguas divisit, earumq; distinctione multiplici, innumeras ex unica prodire jussit hominum societates; legibus, moribus, sedibus, sicut idiomatibus inter se distinctas, ab eo tempore non desinit ejusdem admirabilis providentia, variam multiplicemque istam societatum humanarum distinctionem fovere, linguarum in terris regnantium multiplici differentiâ, & hanc eandem idiomatum humanæ societatis

varietatem, communi hominum commercio adeò adversam, multiplici distinctione societatum politicarum, sedibus a se invicem separatarum tueri reciprocè: ut cœcos nos esse oporteat, si non agnoscamus, societatum superiùs designatarum propositionem, consilium esse merè divinum, illiusque medii operâ, posse unamquamque remp. in ambitu suarum ditionum, contrahere fœliciter omnia varia illa idiomata, quæ per orbem universum dispersit admirabiliter sapientissima Dei providentia; Et hoc pacto iterùm, multiplicitate civium, differentibus linguis vernaculis utentium, in diversis suis societatibus, totius orbis admirabile compendium representare dexterè, in proprio suo imperio particulari: quæ res haud dubiè cederet ad maximam populorum talia imperia incolentium fœlicitatem, ad gloriam incomparabilem Directorum talis respæublicæ, & ad singulare emolumentum totius regionis in qua tales societates glotticæ erectæ conspicerentur. Seu enim rationem habeatis, O Celcissimi principes,
 idio-

idiomatum vernaculorum cujusque gentis particularis hodiè regnantis, seu oculos reflectatis in linguas illas antiquas, quæ singulari modo coluntur à viris litteratis quamvis mortuæ, quarumvè casum amare deflent omnes illi qui studiis nobiliioribus se applicant; semper reperietis causas multas quæ vos jubebunt idem pronunciare de legitima docendi linguas in methodo, atque ego superius definivi in hoccè Directorio studii linguarum, cuius fundamenta libens relinquo vestræ sapientiæ examinanda.

Etenim ut à linguis viventibus dicendi exordium faciam, vix quidquam est in toto universo, quod homini in quolibet fortunæ gradu constituto sit magis uile, aut magis necessarium, aut magis honorificum, multipli scientiâ linguarum, illarum in primis quæ vulgares sunt hodiè in societate publica. Politicis nempè viris, iisque omnibus qui negotiis publicis se immiscent, regibus, principibus, satrapis, legatis, iis qui sunt à secretis & ab epistolis istorum, & aliis numero permul-

tis, illæ sunt adeò necessariæ, adeò utiles, adeò honorificæ, ut his sine, vel omnia illis succedant infœliciter, vel non nisi cum magnis difficultatibus votorum suorum fiant compotes; præterea, illis destitutus mercator, spem fortunæ cogitur deponere, quia ad commercia cum exteris gentibus colenda, undè semper major lucri spes a fulget, prorsus est inidoneus, linguarum ignorantia. Insuper, illis qui caret viator, orbem pererrat stolidè, regiones mundi invisit sine fructu, populos apud quos degit non audet frequentare, quia nihil nisi sonos significatione vacuos auribus excipit, & linguâ quamvis potens apud suos, cù tamen apud exteris planè destituitur. Illis si destituantur copiarum militarium præfecti, inepti fiunt ad bella cum gentibus exteris gerenda, & si in manus hostis linguâ à se diversâ utentis talis miles inciderit, aliorum ludibrium fiet illicò, soliū loquelæ defectus cava: Contrà verò

Illis ornati viri docti, inter litteratos gloriam singularem reportant, bajulis ipsis

sis alioqui futuri inferiores, quoties mi-
scendi sunt sermones cum viris à sua
lingua diversis. Præterea

Illis adjuti artifices, viliorisque fortunæ
homines, quos res angusta premit domi,
vitæ suæ nullibi metuunt, & de patrii
soli ingratitudine parùm solliciti, ubiq;
locorum natale solum reperiunt, quia
fortunæ suæ possunt fœliciter prospicere
apud omnes illos populos quorum idioma-
ta rectè callent.

Denique ut verbo me expediam, illis
semper bene erit, qui linguarum viventi-
um multiplici usu gaudebunt, iis con-
trà omnia vulgò molesta sunt, qui illarum
scientiâ destituuntur, quoties in homines vel
authores incidunt quorum idioma ignorant.

Illarum igitur desiderio sicut omnes te-
nentur flagrare, sic studii hujus metho-
dicâ direktione vix quidquam vobis debet
esse charius, ô sapientes rerum publica-
rum Rectores; Glotticarum quare mea-
rum societatum consilium spero vobis fu-
turum commendabile valdè, postquam
videritis illarum institutione declinari pru-

denter omnia illa incommoda, quæ vulgo
solent concomitari omnes alias docendi
vel discendi linguas usitatas methodos;
obtineri contra feliciter illa omnia quo-
rum maximum studiosi esse debent lingua-
rum cultores curiosi; Et tandem lin-
guarum scientiam futuram posthac a-
pud vos communem, facilem, nobil-
iem & jucundam, novis hisce meis in-
ventis.

Verum si quæ sint argumenta quæ vos
movere debeant, ô prudentissimi rerum,
Directores, ut de erectione talium socie-
tatum glotticarum in vestris rebus publ.
cogitare dignemini, in gratiam eorum qui
inter subditos vestros cupient colere lin-
guas viventes; Certè multò plura & ma-
jora occurront, quæ vos inducere debent,
ut de earundem erectione cogitetis in gra-
tiam linguarum extinctorum, quas mu-
tabilis rerum humanarum conditio, ex-
trā usum communem societatis publicæ
relegavit, quales sunt in priinis nobiliores
istæ, Latina, Græca & Hebræa quæ à vi-
tis doctis tanti passim fiunt.

Emor-

Emortuæ enim istæ linguæ quarum casum luget merito totus orbis litteratus, eodem secum monumento recludunt totam simul antiquitatem & quicquid prisca viderunt secula nobilius, imò ipsummet purum putum genium regnantis quondam ætatis, quam ille nunquam probè noverit, qui linguas istas non calluerit antiquas, & quam contrà is fœlicissimè cognoscet, cui talia antiqua idiomata fuerint valdè familiaria. Præterea

Illæ sunt radicales & originales linguæ plerorumque idiomatum hodiernorum, à quibus tanquam communes matres venerantur humiliter, quæ nobilis illarum prærogativa, singularem gradum gloriæ illis conciliat inter reliquas omnes linguas, efficitque ut appetantur à sapientibus, honorentur ab indoctis, & colantur ab omnibus melioris litteraturæ amatoribus: quamvis enim ea sit decurrentis hujuscè seculi fœlicitas, ut ubiq; locorum politioris litteratura: viri, civitate suâ donaverint præstantissimos quosque scriptores antiquos, seu Hebræos, seu
Græ-

Græcos, seu Latinos, seu alios; tamèn fatendum est ingenuè sapientum animos nunquam reperturos in quo acquiescant securè donec ipsos fontes delibaverint, authorumque placita ex genio linguae illis propriæ, fœliciter expiscati fuerint; unde etiàm vetus illud dictum, Linguae sunt communia scientiarum vehicula, quia reverà illarum ope descendimus in abstrusissima antiquæ sapientiæ mysteria, & accipimus à veteribus philosophis, poëtis, oratoribus, historicis, jurilconsultis, politicis, medicis, mathematicis, quicquid habuerunt luminum antiqua secula, quod satis evidenter patet ex solius linguae Latinæ privilegio, (ut reliquas jam missas faciam) quam totius fermè Europæ mos receptus, communè conquisit instrumentum communicationis ~~omnium~~ Christianorum occidentalium, & quam item vulgaris Academiarum Europæarum methodus, clavem januamque omnium disciplinarum nobilium, esse voluit; illa enim sine, scholarum receptus docendi mos, jubet unumquemque exulare æternum à scientiæ

entiæ conterminiis ; illa sine, nulli prorsus liberum est ; gradus academicos in scholis publicis consequi ; illa sine denique carerent sàpè societate homines qui eidem non assueverunt vernaculae, quivè nullum aliud norunt commune idioma, cuius ope mutua possint miscere sermonis commercia. Præterea

Linguarum antiquarum studium eo quo solet administrari modo in scholis publicis, reservatur in solos usus masculorum, idque puerorum vel adolescentium duntaxat, ad exclusionem fœminæ sexus, corumque qui ad ætatem virilem vel grandiorum pervenerunt : quasi istâ methodo significarent publici ludimagistri, linguarum studium, puerile duntaxat esse exercitium, viris ætate maturâ gaudentibus indignum, & quod tamèn sequioris sexus vires supergrediatur, vel saltèm illius dignitatem excedat : Cum de facto ipsi scientiarum magistri, licet jàm barbâ cani, gloriam in tali mustaceo quærant : cum itèm fœmineo sexui tale studium non minùs fœliciter, imò aliquando fœlicius

cius succedat quam masculino, si illis as-
signentur idonei magistri, sicut patet ex-
emplis plurimarum doctissimarum ma-
tronarum, & heroinarum, quarum fama
volat per orbem, laudesque multa cum
gloria passim celebrantur, propter insig-
nem linguarum scientiam quam præditæ o-
lim fuerunt, vel hodiè adhuc præditæ esse
intelliguntur.

Tandem nulli non notum est, summam
esse iniquitatem methodorum vulgo, usi-
tatarum, quæ singulos studiosos linguarum
antiquarum eò adigunt, ut multam pec-
cuniarum vim eos dilapidare oporteat,
antequam vel leviter tingi possint
cognitione linguæ Latine; aut annorum
multitudine liberari queant à crudeli-
ferula ludim. istrorum, barbaris suis cru-
ciatibus vexantium continuò tenella juve-
num corpora, donec tandem plerosque
cogant (bellis ipsis suis methodis) etiam
invitos, dilectissimis valedicere suis stu-
diis, antequam scientiæ fores vel è lon-
ginquo salutaverint: tanta est docentium
linguas, publica dementia!

Quæ

Quæ omnia debent esse vobis, O su-
premi Rerump. Christianarum moder-
atores, argumenta potentissima, ut feriò
cogitatis de salute vestrorum populorum,
& rebuspublicis, vestrīs curis commissis
dignemini consulere mature, per illa
media, quæ tanquam ad id apprimè i-
donea, prudentiis vestrīs offero, societa-
tum nempè glotticarum politicam erecti-
onem in domaniis vestrīs: siquidēm il-
larum ea est singularis prærogativa, ut
tām sapiens institutio sistere queat illicō
iūpetum malorum, alioqui manantium
ab iniuitate methodorum hūc usque
unicē receptarum in scholis trivialibus
circā linguas occupatis.

Per has enīm, jam patebit aditus cui-
libet ad linguarum omnium cognitionem,
& omni sexui, ætati, hominum generi,
jam liberum fiet ex æquo, vacare fœli-
citer in vestrīs rebuspublicis, studio cu-
juslibet linguae, seu viventis, seu mortuæ,
~~et~~ ^{et}entibusque scholarum communium
monarchis, per novas docendi discendi-
que vias, ad summum cognitionis, sapi-
entiaq;

ciùs succedat quām masculino, si illis as-
signentur idonei magistri, sicut patet ex-
emplis plurimarum doctissimarum ma-
tronarum, & heroinarum, quarum fama
volat per orbem, laudesque multa cum
gloria passim celebrantur, propter insig-
nem linguarum scientiam quā præditæ o-
lim fuerunt, vel hodiè adhuc præditæ esse
intelliguntur.

Tandem nulli non notum est, summam
esse iniquitatem methodorum vulgo, usi-
tatarum, quæ singulos studiosos linguarum
antiquarum eò adigunt, ut multam pec-
cuniarum vim eos dilapidare oporteat,
antequām vel leviter tingi possint
cognitione linguæ Latine; aut annorum
multitu line liberari queant à crudeli-
ferula ludim agistrorum, barbaris suis cru-
ciatibus vexantium continuò tenella juve-
num corpora, donec tandem plerosque
cogant (bellis istis suis methodis) etiām
invitos, dilectissimis valedicere suis stu-
diis, antequām scientiæ fores vel è lon-
ginquo salutaverint: tanta est docentium
linguas, publica dementia!

Quæ

Quæ omnia debent esse vobis, O su-
premi Rerump. Christianarum moder-
tores, argumenta potentissima, ut serio
cogitatis de salute vestrorum populorum,
& rebus publicis, vestris curis commissis
dignemini consulere maturè, per illa
media, quæ tanquam ad id apprimè i-
donea, prudentiis vestris offero, societa-
tum nempè glotticarum politicam erecti-
onem in domaniis vestris: siquidèm il-
larum ea est singularis prærogativa, ut
tām sapiens institutio sistere queat illicè
iūpetum malorum, alioqui manantium
ab iniquitate methodorum hūc usque
unicè receptarum in scholis trivialibus
circā linguas occupatis.

Per has enīm, jam patebit aditus cui-
libet ad linguarum omnium cognitionem,
& omni sexui, ætati, hominum generi,
jam liberum fiet ex æquo, vacare foeli-
citer in vestris rebus publicis, studio cu-
juslibet linguae, seu viventis, seu mortuæ,
~~et~~ acentibusque scholarum communium
monarchis, per novas docendi discendi-
que vias, ad summum cognitionis, sapi-
entiaq;

entiæq; humanæ culmen glorioſè ascen-
dere.

Per has adhuc, linguarum studiū tot
modis ante hanc intricatum, jam fiet me-
rus ludus, pura recreatio infantorum,
juvenūm atque senūm, & qui alioqui
idiomatis Latini non consequebantur in-
telligentiam, sine multis vigiliis, impro-
bisque laboribus, novis nūnc artibus e-
vehentur ad plenissimam, perfectissi-
mamque cognitionem plurium simul no-
bilissimarum linguarum, Latinæ nempè
Græcæ & Hebreæ, &c. antè tempus o-
lim assignatum inchoandis melioribus stu-
diis juventutis.

Per has, tormenta pœnæque graves
scholarum, nulli studentium non metu-
endæ, jam exulabunt totaliter è scho-
lis, & mutabuntur foeliciter in ludos perpe-
tuos, methodi mæ dulcedine.

Per has, studiorum sumptus singulis
familiis hue usque tam onerosi, ingeniis-
que bonis fortunæ iniuitate oppressis
tam noxii, jam fient adeò leves, ut
mediocris fortunæ homines, de iis
queri

queri nequeant ulterius, sine insigni ini-
justitia.

Per has, infantia antehac neglecta, tan-
quam ad studia minimè apta, jam fiet
studii linguarum antiquissimarum &
difficillimarum capax simul & curi-
osa.

Per has, pueritia hodiè in nugis oc-
cupata, nihil perdens de suis ludicris re-
creationibus, jam lauream reportabit to-
tius studii linguarum.

Per has, adolescentia, in tricis gram-
maticis, sibi ut plurimum barbaris,
hodiè intricata miserè, per methodos
docendi receptas, jam deseret ista pue-
rilia studiorum suorum adminicula, aut
saltèm in iis non se amplius occupabit
sine judicio & ratione singulari.

Uno verbo tanta est fœlicitas instituti-
onis societatum glotticarum à me superi-
us descriptarum, ut audeam dicere illarum ope nobis licitum fore frui liberè
illis omnibus quæ ad studii linguarum
rationem pertinent, & longam istam seri-
em, densam istam catervam malorum;
quibus

quibus duriter affliguntur ubique locorum omnes linguarum studiosi, exultatram tandem necessariò è scholis vestris, Principes potenissimi; averruncatum iri tandem fœliciter à Christianis vestris domaniis, commutatumque iri adhuc fœlicius, prudentiâ hâc vestrâ politicâ, consultissimi rerum publicarum Moderatores, in materiam communem læticiae, undè totius reipublicæ litterariæ salus, populi fœlicitas, vestri nominis gloria, emerget diversimodè.

Non sum equidem nescius varia à variis hîc objici posse contra meos conatus, nempe me plura hîc polliceri quam deceat virum sapientem, quia fœlix ista suscitatio linguarum antè multa secula extinctarum, cuius spem facio, est opus nobile quod superat potentiam industriæ humæ, & cuius aggressio pugnat è diametro cum recta ratione.

Verum, ô judices sapientissimi, quamvis de facto extinctæ sint linguae istæ nobiles

biles antiquorum, Hebræa, Chaldaica, Græca, Latina & his similes; si tamen res attentius consideretur, fatebimini facile mecum, illas verius dici debere sopitas, quam mortuas; quia monumenta veterum, quibus illæ consignatae fuerunt (libri nempe) sunt adeò numerosa, adeò nobilia, adeò illustria, adeò frequentia per totum orbem terrarum, & adeò bene culta ab omnibus melioris literaturæ viris, ut illorum ope æternum vivere illæ dici possint: Si igitur illarum suscitationem mundo intonare audeo, non est quod quis mea verba miretur, aut me ideò fide indignum reputet: Non enim illæ perière totaliter; non in totum extinctæ sunt; non funditus computruerunt; quamvis a multis retrò antè lapsis seculis obrutæ jaceant; nec hominum immani barbarie sic fuere crudeliter dilacerptæ & dilaniatae, ut simul jungi nequeant denuò & in corpus vivum coalescere gloriose iterum: Istorum certè nihil illis accidit, sanæ nempe & integræ adhuc fermè sunt totæ, & illarum exa-

exanimè cadaver ad vitam revocare de-
 nuò, non tām est divinæ potentiae mira-
 culum, quām simplicis prudentiae hu-
 manæ argumentum, sicut etiā patet
 illustribus exemplis eorum, quibus non-
 nullæ tales linguae factæ sunt olim, & ad-
 huc nuperrimè, familiares & vernaculæ
 ab ipsis uberibus, in Galliis & alibi lo-
 corum solā industriâ tutorum, atque pa-
 rentum in id vigilantium diligentia: Te-
 stes nempè erunt Judæi plerique, qui
 quotidiè assuescunt ubique locorum lin-
 guæ Hebraicæ, eam sibi familiarem
 faciunt, propriâque patriâ notiorem à
 teneris unguiculis, solâ diligentia paren-
 tum vel præceptorum suorum adjuti:
 Testis erit adhuc mihi Henricus Stepha-
 nus, illustris memoriae vir, qui curis do-
 cētissimi sui parentis, evasit in perfectissi-
 mum Græcum, antequām posset intellige-
 re patriam suam linguam Gallicam:
 Testis erit etiā mihi Michael de Mon-
 tagne, magni nominis vir, qui de se ipso
 in suis operibus testatur, se scivisse La-
 tinè optimè, antequām Gallicè tria verba
 nosset;

nosset; multos alios possem in eundem finem producere testes, quos Galliæ sæpius produxerunt, vel hodiè etiam ostentant, & de quibus aliiæ gentes pariter possunt cum justa ratione gloriari, sed hæc p. u. c. exempla sufficient, ni fallor, sapientibus, ut nō sint j. stitiam hypotheseon mearem & facilitatem methodi illius, quam in hoc Directorio proposui, siquidem nihil olim factum est quod adhuc fieri nequeat, immo quod non fieri queat fœlicius & facilius quam olim factum est, si quis applicet omnes animi sui nervos ad istiusmodi operis productionem.

Vestrum itaque, vestrum est, ô potentes, sapientesq; reipublicæ Christianæ Rectores, prospicere quid sit officii vestri in præsenti casu, quid populi à vestris curis expectent, quid Ecclesia à vestra pietate postulet, quid urgentes & indies crescentes rei litterariæ necessitates à vestris muneribus flagitent, quid reipublicæ momenta à vestris dignitatibus exigant, quid nominis vestri decus postulet, quid vestræ ipsis conscientiæ jubeant vos exe-

G qui ,

qui. Atque illud pro data vobis facultate, pro nata vobis occasione, pro inge-
nito vobis nobili desiderio pluribus be-
nefaciendi, effectum dare fœliciter; ut
testamat faciatis omnes, bonam vestram
mentem in publicum, ingentemque il-
lam sollicitudinem explicitis, quæ vos
semper occupatos habet, circà ea quæ
ad reipublicæ totius utilitatem concur-
runt efficaciter, qualis est institutio socie-
tatum Glotticarum à me in hoc Directo-
rio delineatarum, quarum erectio verè
digna est nobili illo loco, in quo vos divi-
na providentia collocavit; quarum funda-
tio & consilium apprimè convenit cum
eminentissimo illo gradu sapientiæ politi-
cæ quo superinduti fuistis ab alto; qua-
rum denique procuratio modis omnibus
concordat cum ardente illo zelo boni pub-
lici, quo vos decet æternum ardere, ô
Lumina, Soleisque Reipublicæ Christianæ:
Non enim vos movere debent criticorum
importunorum voces, quæ quiisquiliis
grammaticis annumerant consilia illa no-
va, quæ in gratiam nutantis rei litterariæ
hic

hic profero in medium. Fateor equidem illa posse judicari parùm sana à vi-
ris minus peritis, sed si accuiatius pen-
sata fuerint, longè aliud nomen mere-
buntur apud benignos rerum æstimatores:
Neque enim linguarum studia h̄ic tracto,
eo q̄o solent modo grammatici, sed ut
politicum virum convenit ea explicō: Ne-
que scholæ methodicæ typum ex regulis
scholarcharum designo, sed ex melioris
politices fundamentis illum extrahere sa-
tago, quantum saltēm id natura rei postula-
bit & permitiet: Neque vanæ cujusdam
imaginationis conceptus sequor, sed natu-
ræ ipsius processum imitor, & gentium
omnium ulibus me accommodo: Neque
levia quædam bona scholæ alicui dun-
taxat profutura propono, sed ea generali-
ter meditor, quæ omnibus esse possunt
utilia, & quæ temporum vicissitudo po-
tiùs firmabit quām destruet: Neque tan-
dēm in magnis hiscè cœptis alterius vesti-
gia lego, (Quamvis enim *Eilhardus Lubi-*
nus Rōtrockiensis, tale genus methodi, longo
antè me tempore laudaverit, Cœnobijq;

Latini erectionem commendaverit principi suo, Philippo, Duci Stetinentium, &c. in illa Epistola quam ad illum scribebat anno 1614. ut genuinam docendæ linguæ Latinæ rationem ei explicaret; Altius tamen genus cœnobii indicavit, quod prorsus diversum est à meis inventis, cuiusque simplex designatio, qualis ab illo fit, tot gravibus premitur incommodis, ut ejus possibilitatem maluerit nobis innuere, quam completam ejusdem delineationem aggredi) sed primis omnium viam tero, ac publico non tam significo, quam delineo & explic, per partes, facilem, atque compendiosam hanc methodum studiorum puerilium bene dirigendorum, quæ mut populis omnibus stilem, audeo positionis omnibus ad clavum reip, sedentibus commendare, & benevolentiae illorum objicere. tanquam unicæ dignam inter cimenes methodos studii linguam directrices, quæ illorum gratiâ & protectione singulari gaudet: Non igitur mihi metuam à dente venenato, aut de favore vestro desperabo, Judices æquissimi,

mi, Principes excelsissimi, quia male feriatae mentes id optarent, sed potius erigari in spem felicis exitus, societatesque meas, auctoritate vestra, brevi stabilitum iri in vestris provinciis, mihi persuadebo: Nullus enim dubito quin prudentiae vestrae considerent, quomodo consilia omnia mea in bonum reipub. tendant directe, & ab ejus praecipuis momentis nullatenus possint divelli, meis autem debilibus conatibus vinci se nunquam patientur Celcissimae vestrae dignitates sat scio, neque reperiatur facile quisquam inter vos omnes, qui sine gravi animi sensu ferat, vel audiat, rem publicam litterariam politicis meis consiliolis plus debere, quam supremis vestris potentissimis sapientiis, omnis boni publici procuratricibus & dispensatricibus nobilibus. In hac spe igitur totus requiescens securus, orationem meam ad Deum supplex dirigo, in vestri omnium gratiam, supremum illius numen rogaratus, ut vos omnes superinduat robore sapientissimi sui Spiritus, quo ejus ducti lumi-

luminibus, veras sapientiæ vias in omnibus semper sequamini, omniaque vobis hoc pacto succedant fœliciter, ut sic populi vestri materiam perpetuam exultationis reperiant in publicis vestris administrationibus. Faxit Deus omnipotens, summè misericors, ut ita sit, & vos, & me, vestris addictissimum dignitibus, gratiâ suâ singulariæ æternum adjuvet in Christo Jesu. Amen.

F I N I S.

Direct. Scho.

Notabit benevolus lector

Quod cùm damnabiles vel impertinentes - ke-
dixi methodos vulgo in Scholis admisas, illud
neutriūm intellectum volui de qualibet docendi
Lingua methodo publicè uifata. Multo minus -
verò de qualibet parte talium methodorum: Sicut
aqua mentis mea interpres vel ex eo facile
conciets. Quod artem docere natura adaptandam
fetalis, ut studia linguarum fuissent ex voto:
Quod - nō in hunc ipsum finem eripi vole Scholam -
Glossicam in unaquaque Societatem a me delineatam
Et eorum alumnos ibi europæ imbui à teneris -
unguiculis cognitione omnium illarum rerum que
affinè concurvant ad melioram comparationem artis
Dormicinatricis, ut hoc pacto illis nihil deficit eorum
que possunt conuerrere ad plenam, perfectamque
intelligentiam idiomatis sua Societas aliqui -
familiaris: Quod confiduum nequit hanc dubiè
habeere locum, si mihi sit animus omnes antehac
upstatas methodos refindere ex toto, et funditus
extirpare: Quanquam fene is meo nomini hanc
quaquam injurius erit qui ex dictis meis colliget
michi in mente esse vulgares methodos in meliorem
formam contrahere, quò possint illæ tandem aliquando
publico esse magis proficia, et prouentia in primis
magis accepta quam huc usque rixa fuit.
Non igitur Absolutè sum loquens cùm ipsis &
familibus loquendi modis ueris sum in hoc libello,

Fed Comperat' duntaxat & oppositione factâ ad
naturalē hæc methodum quæc præsens hæc-
admonitio publicè conumendat; Et quam ad præxi-
mæcūs facile potest qui vis summus rerum
arbiter in suo imperio, sine magnis illis difficultatibus
quæ sibi forte fringent plerique ~~nimirum~~ publicitor.
Sed quæ perso præudenti popolorum et moderatores
agroscunt illico non tant' esse ponderis quanti-
prima fronte videbuntur: Sicut id ad digitum
demonstrare arduum valde non puto, quamvis ea
de re proposita filuerim in hoc Directorio, non
sine causa.

120